

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра хірургії № 3

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-педагогічної роботи

Світлана КОТЮЖИНСЬКА

01 вересня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ХІРУРГІЯ З ДІТЯЧОЮ ХІРУРГІЄЮ»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 222 «Медицина»

Освітньо-професійна програма: Медицина

2022

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Медицина» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 9 від 23 червня 2022 року).

Розробники:

Розробники: д.мед.н., проф. Бондар В. Г., д.мед.н., проф. Четверіков С. Г., д.мед.н., проф. Дзигал О. Ф., к.мед.н., доц. Крижанівський В. В., к.мед.н., доц. Квасневський С. А., к.мед.н., доц. Чехлов М. В., ас. Кірілова О. Ф., ас. Омелянюк Д. В., ас. Каліманов С. І., ас. Єрофєєва К. С., ас. Рябокоп' А. М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри хірургії № 3
Протокол № 9 від 27.06,2022 р.

Завідувач кафедри

Володимир БОНДАР

Погоджено із гарантом ОПП

Валерія МАРІЧЕРЕДА

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з хірургічних дисциплін
ОНМедУ
Протокол № 6 від 30.06.2022 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з хірургічних дисциплін ОНМедУ

Василь МІЩЕНКО

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № __ від "__" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № __ від "__" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість: Кредитів: 4 Годин: 120 Змістових модулів: 2	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я» Спеціальність 222 «Медицина» Спеціалізація Хірургія Рівень вищої освіти другий (магістерський)	<i>Денна форма навчання</i>
		<i>Обов'язкова дисципліна</i>
		<i>Рік підготовки: 5(іноземні)</i>
		<i>Семестри IX - X</i>
		<i>Лекції (12 год.)</i>
		<i>Семінарські (0 год.)</i>
		<i>Практичні (68 год.)</i>
		<i>Лабораторні (0 год.)</i>
<i>Самостійна робота (40 год.)</i>		
<i>у т.ч. індивідуальні завдання (0 год.)</i>		
<i>Форма підсумкового контролю – диференційований залік.</i>		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни, компетентності, програмні результати навчання

Мета: оволодіння методами діагностики, лікування та профілактики хірургічних захворювань, насамперед найбільш розповсюджених та невідкладних.

Завдання:

- визначити методи діагностики, алгоритм консервативного та оперативного лікування хірургічних захворювань травної системи, серцево-судинної та дихальної систем в залежності від виникнення та виникнення особливостей їх клінічних проявів;
- засвоїти диференціальну діагностику захворювань органів черевної порожнини, поза очеревинного простору та грудної клітки;
- визначити принципи післяопераційного лікування та реабілітації хворих з хірургічною патологією;
- ідентифікувати сучасні методи діагностики та лікування, післяопераційного нагляду та реабілітації хірургічних захворювань;
- засвоїти фактори ризику виникнення ускладнень захворювань травної системи серцево-судинної та дихальної систем;
- трактувати результати лабораторного та інструментального дослідження травної системи, серцево-судинної та дихальної систем;
- демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації у хірургії;
- здійснювати прогноз життя та працездатності при хірургічних захворюваннях травної системи серцево-судинної та дихальної систем;
- трактувати загальні принципи лікування, реабілітації і профілактики найбільш поширених хірургічних захворювань травної системи, серцево-судинної та дихальної систем;
- демонструвати вміння ведення медичної документації у клініці хірургічних хвороб;
- надавати невідкладну медичну допомогу при ургентних захворюваннях травної системи, серцево-судинної та дихальної систем.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

• **Загальних (ЗК):**

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність працювати в команді.

ЗК8. Здатність до міжособистої взаємодії.

ЗК11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків цінності громадського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав и свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК16. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

• **Спеціальних (СК):**

СК1. Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.

СК2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.

СК3. Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.

СК4. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань.

СК5. Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні та профілактиці захворювань.

СК6. Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань.

СК7. Здатність до діагностування невідкладних станів.

СК8. Здатність до визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги.

СК10. Здатність до виконання медичних маніпуляцій.

СК11. Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

СК16. Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм.

СК24. Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.

СК25. Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

СК26. Здатність визначати тактику ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

ПРН2. Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.

ПРН3. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.

ПРН4. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).

ПРН5. Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.

ПРН6. Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 2).

ПРН7. Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).

ПРН8. Визначити головний клінічний синдром або симптом, яким обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.

ПРН9. Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями (за списком 2), враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у разі необхідності розширення стандартної схеми вміти обґрунтувати персоніфіковані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.

ПРН10. Визначати необхідний режим праці, відпочинку та харчування на підставі заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН14. Визначати тактику та надавати екстрену медичної допомогу при невідкладних станах (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування.

ПРН15. Організовувати надання медичної допомоги та лікувально-евакуаційних заходів населенню та військовослужбовцям в умовах надзвичайних ситуації та бойових дій, в т.ч. у польових умовах.

ПРН17. Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

ПРН18. Визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів.

ПРН21. Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

ПРН24. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про

яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- сучасні концепції вітчизняної і зарубіжної теоретичної і практичної хірургії;
- основні принципи організації хірургічної допомоги населенню України;
- основні принципи організації хірургічної допомоги населенню України.
- клініко-лабораторні та додаткові методи діагностики хірургічної патології організму;
- етіологію, патогенез, клініку, діагностику та методи лікування хірургічних захворювань (в межах навчальної програми);
- етіологічні, патогенетичні фактори, клінічні прояви та діагностику невідкладних станів;
- тактику надання екстреної хірургічної допомоги;
- організацію проведення лікувально-евакуаційних заходів

Вміти:

- демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації у загальній хірургії;
- визначати найбільш поширені клінічні симптоми і синдроми в клініці хірургічних хвороб;
- аналізувати результати обстеження хворих при загальній хірургічній патології;
- застосовувати методи статистичного аналізу медико-біологічних даних;
- проводити основні методи загального клінічного обстеження хворого (опитування, огляд, пальпація, перкусія, аускультация), визначати певний обсяг додаткових досліджень і аналізувати отримані дані для встановлення попереднього діагнозу;
- виконувати загальні лікарські маніпуляції (перев'язки, ін'єкції, промивання шлунку і кишечника, зупинку кровотечі, транспортну та лікувальну іммобілізацію при вивихах і переломах кісток, місцеву інфільтраційну та провідникову анестезію, переливання крові і кровозамінників) та вирішувати питання про направлення хворого до спеціаліста;
- надати необхідну допомогу при короткочасній втраті свідомості, колапсі, шоку, комі, алергічних реакціях, асфіксії, гострому животі, травмі, кровотечах, опіках, відмороженні;
- проводити реанімаційні заходи при термінальних станах і направляти хворих у спеціалізоване відділення;
- вести медичну документацію

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

ГРУДНА, СЕРЦЕВА, ЕНДОКРИННА ХІРУРГІЯ.

Тема 1. Травми грудної клітки.

Переломи ребер. Класифікація. Ранні та пізні ускладнення. Клініка і діагностика пневмотораксу, гемотораксу. Спеціальні методи дослідження ехокардіографія, ультразвукове сканування, зондування серця, кінокардіографія, торакоцентез. Диференціальна діагностика. Перша лікарська допомога і тактика лікування. Діагностична програма при пошкодженні серця. Тріада симптомів поранення серця. Єдина клініко-діагностична та лікувально-хірургічна програма при пораненнях серця. Визначення проникаючих та непроникаючих пошкоджень серця. Класифікація пошкоджень серця. Патогенез. Діагностика та диференційна діагностика проникаючих та непроникаючих поранень серця.

Тема 2. Гнійні захворювання легень і плеври.

Абсцес і гангрена легень, бронхоектатична хвороба. Гостра і хронічна емпієма плеври, піопневмоторакс. Етіологія, патогенез, діагностика. Особливості клінічного перебігу. Диференціальна діагностика. Спеціальні методи дослідження. Методи консервативного та хірургічного лікування.

Тема 3. Захворювання межистіння.

Гострий та хронічний медіастеніт. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічна картина. Діагностика. Диференціальна діагностика. Методи хірургічного лікування. Доброякісні пухлини та кісти. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічна картина. Діагностика. Спеціальні методи дослідження. Диференціальна діагностика. Методи хірургічного лікування.

Тема 4. Захворювання та травми стравоходу.

Доброякісні пухлини та кісти. Ахалазія кардії, Опіки. Дивертикули стравоходу. Гастроєзофагеальний рефлюкс. Інші захворювання стравоходу: сторонні тіла, травми, стравохід BARRETT. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічна картина. Діагностика. Спеціальні методи дослідження. Диференціальна діагностика. Методи хірургічного лікування.

Тема 5. Грижі стравохідного отвору діафрагми.

Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічна картина. Діагностика. Спеціальні методи дослідження. Диференціальна діагностика. Методи хірургічного лікування.

Тема 6. Еутиреоїдний і токсичний зоб.

Класифікація. Етіологія, патогенез. План обстеження хворого на зоб. Клінічна картина. Правила пальпації щитовидної залози. Спеціальні методи дослідження. Діагностика. Диференціальна діагностика. Передопераційна підготовка. Хірургічне лікування.

Тема 7. Захворювання молочної залози (дисгормональні, пухлинні).

Мастит. Етіологія, патогенез. Класифікація. Спеціальні методи дослідження. Діагностика. Диференціальна діагностика. Консервативна терапія. Хірургічне лікування. Мастопатія та доброякісні пухлини молочної залози. Етіологія, патогенез. Класифікація. Спеціальні методи дослідження. Діагностика. Диференціальна діагностика. Консервативна терапія. Хірургічне лікування.

Змістовий модуль 2. СУДИННА ХІРУРГІЯ

Тема 8. Артеріальні тромбози і емболії.

Етіологія, патогенез. Класифікація гострої ішемії кінцівок. Клінічні стадії перебігу. Клінічна картина. Спеціальні методи дослідження. Діагностика. Правила пальпації пульсу на периферичних артеріях. Диференціальна діагностика. Методи хірургічного лікування.

Тема 9 Хронічна ішемія нижніх кінцівок.

Облітеруючий атеросклероз і ендартеріт. Хвороба Бюргера. Хвороба Рейно. Класифікація хронічної ішемії і рівнів оклюзії аорти та артерії нижніх кінцівок. Клінічна стадії перебігу. Діагностика. Функціональні проби. Спеціальні методи дослідження. Диференціальна діагностика. Методи консервативного та хірургічного лікування.

Тема 10 Діабетична стопа.

Етіологія, патогенез. Класифікація. Класифікація за Вагнером. Клінічна картина. Спеціальні методи дослідження. Порівняна діагностика різних форм діабетичної стопи. Диференціальна діагностика. Консервативна терапія. Хірургічне лікування.

Тема 11 Тромбоемболія легеневої артерії.

Етіологія, патогенез. Патоморфологічна та клінічна класифікації. Клініка, діагностика, лікування. Сучасні ендоваскулярні хірургічні втручання. Засоби профілактики.

Тема 12 Аневризма аорти та периферичних артерій.

Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні картина. Клінічні варіанти перебігу. Спеціальні методи дослідження. Діагностика. Диференціальна діагностика. Консервативна терапія. Передопераційна підготовка. Хірургічне лікування.

Тема 13 Абдомінальний ішемічний синдром.

Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні картина. Спеціальні методи дослідження. Клінічні варіанти перебігу. Діагностика. Диференціальна діагностика. Ускладнення. Методи консервативного лікування. Профілактика. Реабілітація.

Тема 14 Мезентеріотромбоз.

Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні картина. Клінічні варіанти перебігу. Спеціальні методи дослідження. Діагностика. Диференціальна діагностика. Ускладнення. Методи консервативного лікування. Профілактика. Реабілітація.

Тема 15 Варикозне розширення вен нижніх кінцівок.

Варикозне розширення вен нижніх кінцівок. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Ускладнення. Діагностика. Функціональні проби. Спеціальні методи дослідження. Методи консервативного лікування. Компресійна терапія. Методи хірургічного лікування Лікування варикозної виразки. Діагностика та лікування кровотечі з варикозного вузла.

Тема 16 Тромбози магістральних вен.

Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Диференціальна діагностика. Методи консервативного і хірургічного лікування. Ілеофemorальний тромбоз. Біла та синя флегмазія. Клініка. Діагностика. Диференціальна діагностика. Методи консервативного і хірургічного лікування.

Тема 17 Післятромбофлебітичний синдром.

Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клінічна картина. Функціональні проби.

Тема 18 Післятромбофлебітичний синдром.

Діагностика. Спеціальні методи дослідження. Особливості компресійної терапії. Консервативне та хірургічне лікування.

Тема 19 Лімфедема кінцівок.

Етіологія. Патогенез. Класифікація. Стадії лімфедми. Ускладнення. Діагностика. Спеціальні методи дослідження. Методи консервативного лікування. Компресійна терапія. Консервативна терапія. Методи хірургічного лікування.

Тема 20 Курація хворих

Структура та схема історії хвороби хірургічного хворого. Порядок збору скарг, анамнезу хвороби та життя. Особливості фізикального обстеження хворого за системами. Обстеження місця захворювання. Роль додаткових методів обстеження у постановці діагнозу. Постановка діагнозу та визначення тактики лікування хворого. Курація тематичних хворих. Написання навчальної історії хвороби. Захист навчальної історії хвороби.

Тема 21 Тестовий контроль

Диференційний залік.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	семінари	практичні	лабораторні	СРС
Змістовий модуль 1. «ГРУДНА, СЕРЦЕВА, ЕНДОКРИННА ХІРУРГІЯ»						
Тема 1. Травми грудної клітки.	8	2		4		2

Тема 2. Гнійні захворювання легень і плеври.	6			4		2
Тема 3. Захворювання межистіння.	4			2		2
Тема 4. Захворювання та травми стравоходу.	7	1		4		2
Тема 5. Грижі стравохідного отвору діафрагми	5	1		2		2
Тема 6. Еутиреоїдний і токсичний зоб.	8	2		4		2
Тема 7. Захворювання молочної залози (дисгормональні, пухлинні).	6			4		2
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	44	6		24		14
Змістовий модуль 2 „СУДИННА ХІРУРГІЯ”						
Тема 8 Артеріальні тромбози і емболії.	5	1		2		2
Тема 9 Хронічна ішемія нижніх кінцівок.	7	1		4		2
Тема 10. Діабетична стопа.	4			2		2
Тема 11. Тромбоемболія легеневої артерії.	4			2		2
Тема 12. Аневризма аорти та периферичних артерій.	6			4		2
Тема 13. Абдомінальний ішемічний синдром. .	7	1		4		2
Тема 14. Мезентеріотромбоз	5	1		2		2
Тема 15. Варикозне розширення вен нижніх кінцівок.	7	1		4		2
Тема 16. Тромбози магістральних вен.	5	1		2		2
Тема 17. Післятромбофлебітичний синдром. Класифікація. Клінічна картина.	2			2		
Тема 18. Післятромбофлебітичний синдром. Діагностика. Консервативне та	4			2		2

хірургічне лікування					
Тема 19. Лімфедема кінцівок.	4			2	2
Тема 20. Курація хворих	8			6	2
Тема 21. Тестовий контроль	2			2	
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	70	6		40	24
Диференційний залік	6			4	2
Усього годин	120	12		68	40

5. Теми лекційних / семінарських / практичних / лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

№	Тема	Кількість Годин
1	Хірургічна патологія дихальної системи	2
2	Захворювання та пошкодження стравоходу: доброякісні пухлини та кісти. Ахалазія кардії, дивертикули стравоходу. Гастроєзофагеальний рефлюкс. Опіки. Травми. Сторонні тіла, стравохід BARRETT.	2
3	Еутиреоїдний і токсичний зоб. Захворювання паразитовидних залоз	2
4	Клінічна картина, діагностика та лікування гострої та хронічної ішемії нижніх кінцівок.	2
5	Абдомінальний ішемічний синдром. Мезентеріальний тромбоз	2
6	Діагностика та лікування гострих і хронічних захворювань периферичних вен верхніх і нижніх кінцівок	2
	Всього: годин:	12

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.3. Теми практичних занять

	ТЕМА	Кількість годин
1.	Травми грудної клітки. Класифікація. Ускладнення. Диференціальна діагностика. Перша лікарська допомога і тактика лікування.	2
2.	Травми грудної клітки. Діагностична програма при пошкодженні серця. Тріада симптомів поранення серця. Єдина клініко-діагностична та лікувально-хірургічна програма при пораненнях серця. Визначення проникаючих та непроникаючих пошкоджень серця. Класифікація пошкоджень серця. Патогенез. Діагностика та диференційна діагностика проникаючих та непроникаючих поранень серця.	2
3.	Гнійні захворювання легень і плеври. Абсцес і гангрена легень,	2

	бронхоектатична хвороба. Етіологія, патогенез, діагностика. Особливості клінічного перебігу.	
4.	Гнійні захворювання легень і плеври. Гостра і хронічна емпієма плеври, піопневмоторакс. Диференціальна діагностика. Методи консервативного та хірургічного лікування.	2
5.	Захворювання межистіння. Класифікація. Діагностика. Диференціальна діагностика. Методи хірургічного лікування.	2
6.	Захворювання та травми стравоходу: Доброякісні пухлини та кісти. Ахалазія кардії, Опіки. Дивертикули стравоходу.	2
7.	Гастроєзофагеальний рефлюкс. Інші захворювання стравоходу: сторонні тіла, травми, стравохід BARRETT. Грижі стравохідного отвору діафрагми	2
8.	Грижі стравохідного отвору діафрагми	2
9.	Еутиреоїдний і токсичний зоб. Класифікація. Етіологія, патогенез. План обстеження хворого на зоб. Клінічна картина. Правила пальпації щитовидної залози.	2
10.	Еутиреоїдний і токсичний зоб. Спеціальні методи дослідження. Діагностика. Диференціальна діагностика. Передопераційна підготовка. Хірургічне лікування.	2
11.	Захворювання молочної залози (дисгормональні, пухлинні). Мастит. Етіологія, патогенез. Класифікація. Спеціальні методи дослідження. Діагностика. Диференціальна діагностика. Консервативна терапія. Хірургічне лікування.	2
12.	Захворювання молочної залози (дисгормональні, пухлинні). Мастопатія та доброякісні пухлини молочної залози. Етіологія, патогенез. Класифікація. Спеціальні методи дослідження. Діагностика. Диференціальна діагностика. Консервативна терапія. Хірургічне лікування.	2
13.	Артеріальні тромбози і емболії. Класифікація гострої ішемії кінцівок. клінічні стадії перебігу. Діагностика. Диференціальна діагностика. Методи хірургічного лікування.	2
14.	Хронічна ішемія нижніх кінцівок. Облітеруючий атеросклероз і ендартеріт. Хвороба Бюргера. Хвороба Рейно. Класифікація хронічної ішемії і рівнів оклюзії аорти та артерії нижніх кінцівок. Клінічна стадії перебігу.	2
15.	Хронічна ішемія нижніх кінцівок. Діагностика. Функціональні проби. Спеціальні методи дослідження. Диференціальна діагностика. Методи консервативного та хірургічного лікування.	2
16.	Діабетична стопа. Діагностика. Спеціальні методи дослідження. Методи лікування.	2
17.	Тромбоемболія легеневої артерії. Клініка, діагностика, лікування. Засоби профілактики.	2
18.	Аневризма аорти та периферичних артерій. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні варіанти перебігу. Спеціальні методи дослідження.	2
19.	Аневризма аорти та периферичних артерій. Діагностика. Диференціальна діагностика. Консервативна терапія. Передопераційна підготовка. Хірургічне лікування.	2
20.	Абдомінальний ішемічний синдром. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні варіанти перебігу. Спеціальні методи дослідження.	2
21.	Абдомінальний ішемічний синдром. Діагностика. Диференціальна	2

	діагностика. Ускладнення. Методи консервативного лікування. Профілактика. Реабілітація.	
22.	Мезентеріотромбоз. клінічні варіанти перебігу. Діагностика. Диференціальна діагностика. Ускладнення. Методи консервативного лікування. Профілактика. Реабілітація	2
23.	Варикозне розширення вен нижніх кінцівок. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Ускладнення. Діагностика. Функціональні проби. Спеціальні методи дослідження.	2
24.	Варикозне розширення вен нижніх кінцівок. Методи консервативного лікування. Компресійна терапія. Методи хірургічного лікування. Лікування варикозної виразки. Діагностика та лікування кровотечі з варикозного вузла.	2
25.	Тромбози магістральних вен. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Диференціальна діагностика. Методи консервативного і хірургічного лікування.	2
26.	Післятромбофлебітичний синдром. Класифікація. Клінічна картина.	2
27.	Післятромбофлебітичний синдром. Діагностика. Консервативне та хірургічне лікування	2
28.	Лімфедема кінцівок. Форми захворювання. Діагностика. Варіанти перебігу. Консервативне і хірургічне лікування.	2
29.	Курація хворих. Структура та схема історії хвороби хірургічного хворого. Порядок збору скарг, анамнезу хвороби та життя. Особливості фізикального обстеження хворого за системами. Обстеження місця захворювання. Постановка діагнозу та визначення тактики лікування хворого.	2
30.	Курація тематичних хворих. Написання навчальної історії хвороби.	2
31.	Курація хворих. Захист навчальної історії хвороби.	2
32.	Тестовий контроль	2
33.	Диференційний залік	4
	Всього	68

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

№	Назва теми / види завдань	Кількість годин
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	28
2.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять: 1. Сучасні методи діагностики , малоінвазивного оперативного лікування захворювань серця Ендоскопічне аорто-коронарне шунтування. 2. Набуті вади серця. Класифікація. Діагностика. Покази до хірургічного лікування. Методи оперативних втручань. Ускладнення. Захворювання перикарду. Класифікація. Діагностика. Диференціальна діагностика. Методи хірургічного лікування.	10

	3 Ішемічна хвороба серця. Діагностика. Покази до хірургічного лікування. Методи оперативних втручань. Інфаркт міокарда, аневризма серця, порушення провідності. Покази до хірургічного лікування. Методи оперативних втручань. 4. Захворювання паразитовидних залоз. Класифікація. Спеціальні методи дослідження. Діагностика. Диференціальна діагностика. Передопераційна підготовка. Хірургічне лікування. 5. Захворювання наднирок. Класифікація. Спеціальні методи дослідження. Діагностика. Диференціальна діагностика. Передопераційна підготовка. Хірургічне лікування.	
3.	Підготовка до диф. заліку	2
	РАЗОМ	40

7. Методи навчання

Лекції.

Практичні заняття: бесіда, рольові ігри, вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок огляду пацієнта, відпрацювання навичок виконання маніпуляцій за переліком 5, інструктаж та відпрацювання навичок на симуляційних муляжах, тренувальні вправи з диференціальної діагностики найбільш поширених захворювань.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, самостійна робота з банком тестових завдань Крок-2, самостійне опанування алгоритмів спілкування з хворими.

8. Форми контролю та методи оцінювання (у т. ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, оцінювання комунікативних навичок під час рольової гри, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті.

Підсумковий контроль: тестування за типом Крок-2, усний диференційний залік.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

- Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
 - методи: опитування, вирішення ситуаційної клінічної задачі
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
- Оцінка практичних навичок та маніпуляцій з теми заняття:
 - методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
- Оцінювання роботи із пацієнтом з теми заняття:
 - методи: оцінювання: а) комунікативних навичок спілкування з пацієнтом, б) правильність призначення та оцінки лабораторних та інструментальних досліджень, в) дотримання алгоритму проведення диференціального діагнозу, г) обґрунтування клінічного діагнозу, д) складання плану лікування;
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, бере активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Добре «4»	Здобувач добре володіє матеріалом, бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з суттєвими помилками.
Незадовільно «2»	Здобувач не володіє матеріалом, не бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень.

Здобувач допускається до диференційного заліку за умови виконання вимог навчальної програми та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він отримав не менше 3,00 балів і склав тестовий контроль за тестами «Крок-2» не менш ніж на 90% (50 завдань).

Оцінювання результатів навчання під час підсумкового контролю

Зміст оцінюваної діяльності	Кількість балів
Відповідь на теоретичні запитання	2
Рішення тестових завдань КРОК-2	1
Практичні навички	2

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти на диф. заліку:

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач освіти правильно, точно і повно виконав всі отримані завдання, чітко і логічно відповів на поставлені запитання. Ґрунтовно і всебічно знає зміст теоретичних питань, вільно володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. При вирішенні клінічної задачі правильно інтерпретував дані анамнезу, результати клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, правильно відповідав на всі поставлені питання і переконливо обґрунтовував свою точку зору, міг запропонувати та обґрунтувати альтернативний варіант рішення з окремих питань. При розв'язанні практичного завдання правильно демонстрував виконання практичних навичок, точно дотримувався алгоритму їхнього виконання.
Добре «4»	Здобувач освіти достатньо повно виконав всі отримані завдання, чітко і логічно відповів на поставлені запитання. Достатньо глибоко і всебічно

	знає зміст теоретичних питань, володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускає несуттєві помилки, які усуваються самим здобувачем, коли на них вказує екзаменатор. При вирішенні клінічної задачі припускався несуттєвих помилок чи неточності в інтерпретації даних анамнезу, результатів клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, без суттєвих помилок відповідав на всі поставлені питання, повно обґрунтовував свою точку зору, проте пропозиція альтернативного варіанту викликала утруднення. При розв'язанні практичного завдання допустив незначні похибки в алгоритмі та техніці виконання навички, виправлені за вказівкою викладача.
Задовільно «3»	Здобувач освіти у неповному обсязі виконав всі отримані завдання, відповіді на додаткові та навідні запитання мають нечіткий, розпливчастий характер. Володіє основним обсягом теоретичних знань, неточно використовує професійну та наукову термінологію. Відчуває значні труднощі при побудові самостійної логічної відповіді, у застосуванні теоретичних знань при аналізі практичних завдань. У відповідях мають місце суттєві помилки. При вирішенні клінічної задачі з помилками інтерпретував дані анамнезу, результати клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, не знав окремих деталей, допускав неточності у відповідях на питання, недостатньо правильно обґрунтовував свої відповіді та трактував формулювання, відчував труднощі у виконанні завдань та пропозиції альтернативних варіантів. При розв'язанні практичного завдання припустився значних похибок у алгоритмі та техніці виконання навички.
Незадовільно «2»	Здобувач освіти не виконав отримані завдання, у більшості випадків не дав відповіді на додаткові та навідні запитання екзаменаторів. Не опанував основний обсяг теоретичних знань, виявив низький рівень володіння професійною та науковою термінологією. Відповіді на питання є фрагментарними, непослідовними, нелогічними, не може застосовувати теоретичні знання при аналізі практичних завдань. У відповідях має місце значна кількість грубих помилок. При вирішенні клінічної задачі не міг інтерпретувати отримані дані анамнезу, результати клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, відповісти на поставлені питання, або допускав у відповідях суттєві помилки; не міг обґрунтувати свої рішення чи робив це не переконливо. Альтернативних варіантів не пропонував. При розв'язанні практичного завдання не продемонстрував або припустився грубих помилок і похибок в алгоритмі та техніці виконання навички.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Оцінка за дисципліну складається на 50% з оцінки за поточну успішність та на 50% з оцінки за диференційний залік.

Середній бал за дисципліну переводиться у національну оцінку та конвертується у бали за багатобальною шкалою (200-бальною шкалою).

Конвертація традиційної оцінки в 200-бальну виконується інформаційно-технічний відділ Університету програмою «Контингент» за формулою:

Середній бал успішності (поточної успішності з дисципліни) x 40

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну

Національна оцінка за дисципліну	Сума балів за дисципліну
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

За рейтинговою шкалою ECTS оцінюються досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів, шляхом ранжування, а саме:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

10. Методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус
- Методичні розробки до практичних занять
- Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні клінічні завдання
- Сценарії рольових ігор (за необхідністю)
- Електронний банк тестових завдань за підрозділами з дисципліни

11. Питання для підготовки диференційного заліку.

1. Клініка пухлин переднього середостіння. Хірургічне лікування пухлин заднього середостіння.
2. Лікування гострого медіастиніту.
3. Клінічний перебіг ковзної грижі стравохідного отвору діафрагми.
4. Лікування ковзної грижі стравохідного отвору діафрагми.
5. Лікування параезофагальної грижі стравохідного отвору діафрагми.
6. Клінічні форми гангрени легень.
7. Клінічні симптоми гострого абсцесу легень в стадії "до розкриття". Клінічні симптоми гострого абсцесу легень в стадії "після розкриття".
8. Додаткові методи обстеження хворих з нагнійними захворюваннями легень.
9. Методи санації трахеобронхіального дерева.
10. Лікування гострого абсцесу легень. Показання до оперативного лікування.
11. Гостра емпієма плеври. Етіологія, патогенез, клініка.
12. Тотальний піопневмоторакс. Етіологія, клінічний перебіг. Додаткові методи обстеження при піопневмотораксі. Тактика лікування хворих з піопневмотораксом. Особливості консервативного лікування піопневмотораксу.
13. Показання до пункції плевральної порожнини. Техніка виконання пункції плевральної порожнини.
14. Показання до дренивання плевральної порожнини. Техніка дренивання плевральної порожнини.

15. Класифікація післятравматичного гемотораксу. Клініко-рентгенологічні ознаки малого гемотораксу.
16. Лікувальна тактика при закритій травмі грудної клітки, ускладненої великим гемотораксом
17. Лікувальна тактика при згорненому гемотораксі.
18. Діагностика та лікування проникаючої рани серця.
19. Причини виникнення та клінічний перебіг медіастинальної емфіземи. Лікування медіастинальної емфіземи.
20. Лікувальна тактика при напруженому (клапанному) пневмотораксі.
21. Клініка подвійного перелому ребер. Методи фіксації грудної стінки при флотуючому переломі ребер. Лікувальна тактика при флотуючому переломі ребер.
22. Стадії мітрального стенозу. Клінічні прояви.
23. Патогенез та ускладнення повної атріовентрикулярної блокади. Клініка. Діагностика.
24. Ішемічна хвороба серця. Клініка, діагностика, хірургічне лікування.
25. Вади серця. Клініка, діагностика, хірургічне лікування.
26. Ахалазія стравоходу Клініка, діагностика. Клінічні стадії ахалазії стравоходу. Дані об'єктивного обстеження при ахалазії стравоходу
27. Диференціальна діагностика ахалазії стравоходу.
28. Ускладнення біфуркаційного дивертикулу стравоходу. Клінічний перебіг. Клініка епіфренального дивертикулу. Додаткові методи обстеження.
29. Хірургічне лікування дивертикулу Ценкера. Інтраопераційні та післяопераційні ускладнення.
30. Невідкладна допомога при опіку стравоходу. Консервативне лікування опіку стравоходу.
31. Еутиреоїдний і токсичний зоб. Класифікація. Спеціальні методи дослідження.
32. Токсичний зоб. Діагностика. Диференціальна діагностика. Передопераційна підготовка.
33. Еутиреоїдний і токсичний зоб. Лікування.
34. Захворювання паразитовидних залоз. Діагностика. Диференціальна діагностика. Передопераційна підготовка. Хірургічне лікування.
35. Захворювання наднирок. Класифікація. Спеціальні методи дослідження. Діагностика. Хірургічне лікування.
36. Мастит. Класифікація. Диференціальна діагностика. Передопераційна підготовка. Хірургічне лікування.
37. Дисгормональні захворювання молочної залози. Класифікація. Спеціальні методи дослідження. Діагностика. Диференціальна діагностика. Передопераційна підготовка. Хірургічне лікування.
38. Клінічна характеристика тромбоемболії та гострого тромбозу магістральних артерій.
39. Хірургічна тактика та методи оперативного лікування тромбоемболії та гострого тромбозу магістральних артерій.
40. Особливості ведення післяопераційного періоду після хірургічного втручання з приводу емболії та гострого тромбозу магістральних артерій.
41. Етіологія, патогенез облітеруючого атеросклерозу та ендартеріїту нижніх кінцівок.
42. Класифікація хронічної ішемії та рівня оклюзії магістральних артерій при облітеруючому атеросклерозі.
43. Методи обстеження артеріальної системи.
44. Клінічна характеристика та методи хірургічного лікування синдрому Лериша.
45. Показання та протипоказання до хірургічного лікування облітеруючого атеросклерозу магістральних артерій нижніх кінцівок.
46. Показання та протипоказання до хірургічного лікування облітеруючого ендартеріїту нижніх кінцівок.
47. Етіологія варикозного розширення вен. Патогенез порушення венозної гемодинаміки

- при варикозній хворобі.
48. Клінічна характеристика варикозної хвороби нижніх кінцівок,
 49. Функціональні проби для визначення стану клапанів поверхневих, комунікантних та глибоких вен нижніх кінцівок. Методи та показання до флебографії.
 50. Консервативне лікування варикозної хвороби нижніх кінцівок.
 51. Лікування трофічної виразки, спричиненої хронічною венозною недостатністю.
 52. Показання та протипоказання до хірургічного лікування варикозної хвороби нижніх кінцівок.
 53. Профілактика варикозної хвороби нижніх кінцівок.
 54. Етіологія тромбофлебіту підшкірних вен нижніх кінцівок. Патогенез і клініка мігруючого тромбофлебіту підшкірних вен.
 55. Клінічні прояви гострого тромбофлебіту підшкірних вен нижніх кінцівок.
 56. Показання та протипоказання до оперативного лікування гострого тромбофлебіту підшкірних вен нижніх кінцівок. Техніка операцій при гострому тромбофлебіті підшкірних вен нижніх кінцівок
 57. Етіологічні та патогенетичні фактори тромбозу глибоких вен нижніх кінцівок.
 58. Клінічні прояви тромбозу вен гомілок. Клінічні прояви ілеофemorального тромбозу.
 59. Клінічна характеристика білої флегмазії.
 60. Клінічна характеристика синьої флегмазії.
 61. Диференціальна діагностика тромбозу глибоких вен нижніх кінцівок.
 62. Консервативне лікування тромбозу глибоких вен нижніх кінцівок.
 63. Шляхи запобігання ТЕЛА при хірургічному лікуванні ілеофemorального тромбозу.
 64. Етіологія, патогенез післятромбофлебітичного синдрому. Особливості венозної гемодинаміки у хворих з ПТФС.
 65. Клінічна характеристика склеротичної форми післятромбофлебітичного синдрому.
 66. Клінічна характеристика варикозної форми післятромбофлебітичного синдрому.
 67. Клінічна характеристика набряково-больової форми післятромбофлебітичного синдрому.
 68. Клінічна характеристика виразкової форми післятромбофлебітичного синдрому.
 69. Особливості клінічної симптоматики у хворих з ілеофemorальним ПТФС.
 70. Диференціальна діагностика ПТФС.
 71. Консервативне лікування ПТФС.
 72. Оперативне лікування хворих з ПТФС.
 73. Етіологія лімфостазу. Патогенез лімфостазу.
 74. Клінічна характеристика стадії лімфедми.
 75. Клінічна характеристика стадії фібредми.
 76. Показання та методи консервативного лікування лімфостазу.
 77. Види оперативних втручань, спрямованих на відновлення відтоку лімфи.
 78. Клініка, діагностика та лікування захворювань перикарду.
 79. Клініка, діагностика та лікування аневризми аорти.
 80. Клініка, діагностика та лікування аневризми артерій.

Перелік практичних навичок до підсумкового контролю

- 1.Тимчасова зупинка кровотечі
- 2.Транспортна іммобілізація
- 3.Катетеризація сечового міхура.
- 4.Аналіз та оцінка рентгенограм та КТ дослідження.
- 5.Первинна хірургічна обробка ран.
- 6.Забезпечення прохідності верхніх дихальних шляхів.
- 7.Штучна вентиляція легенів.
- 8.Зовнішній масаж серця.
- 9.Плевральна пункція

- 10.Лапароцентез
- 11.Дослідження молочної залози
12. Пальцьове дослідження прямої кишки.
- 13.Ректороманоскопія.

12. Рекомендована література

Основна:

1. Півторак В. І., Кобзар О.Б. та ін. Клінічна анатомія та оперативна хірургія. Том 1 Підручник для ВМНЗ III—IV р.а.: : 2021/ с./ мм /
2. Загальна хірургія: [підруч. для здобувачів ВНЗ] / [В. П. Андрущенко та ін.]; ред. проф.: Я. С. Березницького [та ін.]. - 2-ге вид. - Вінниця: Нова Книга, 2020. - 342 с.: рис., табл. - (Національний підручник).
3. Загальна хірургія: підручник / П. О. Герасимчук [та ін.]; ред. П. О. Герасимчук; Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України. - Тернопіль: ТНМУ "Укрмедкнига", 2020. - 696 с.: іл.
4. Березницький Я. С.(за ред.) Хірургія. Підручник для ВМНЗ IV р.а.: Рекомендовано вч.радою ДЗ“Дніпропетровська медична академія МОЗ України: 2020/ 528 с./ 203x260x25 мм / тв.лам.
5. Онкологія : підручник / А. І. Шевченко, О. П. Колеснік, Н. Ф. Шевченко [та ін.] ; ред. А. І. Шевченка. –Вінниця : Нова Книга, 2020. –488 с
6. «Хірургія» (навч. посіб.), Грубнік В.В., Ковальчук Л.Я., 544 ст. 2020
7. Гнійно-септична хірургія. Навчальний посібник/ С.Шаповвал. – Медицина. –2019.-192с.
8. Ендоскопічна хірургія: навчальний посібник для здобувачів старших курсів медичних закладів вищої освіти, лікарів-інтернів, резидентів, слухачів закладів післядипломної освіти, які готують фахівців у галузі “Охорона здоров’я” зі спеціальності “Хірургічні хвороби” / В. М. Запорожан [та ін.]; ред.: В. М. Запорожан, В. В. Грубнік. - Київ: ВСВ "Медицина", 2019. - 592 с.
9. Кондратенко П.Г., Русін В.І. (за ред.) Хірургія. Т1. Підручник для ВМНЗ III—IV р.а.: Рекомендовано вч.радою Донецького нац.мед.ун-ту: 2019/ 704 с./ 203x260x40 мм / тв.лам.
10. TNM класифікація злоякісних пухлин: методичний посібник: пер. з англ. / ред. А. І. Шевченко; пер. з англ. О. П. Колесникова [та ін.]. - Вінниця: ПП "Нова книга", 2019. - 88 с.
11. Хірургія: в 2-х т. Т. 1.: підручник для здобувачів вищих медичних навчальних закладів / С. О. Бойко [та ін.]; ред.: П. Г. Кондратенко, В. І. Русин. - Вінниця: Нова Книга, 2019. - 704 с.: іл.
12. Хірургія: підручник / О. М. Кіт, А. О. Боб, В. С. Жуковський; ДВНЗ "Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України". - 2-е вид., перероб і доп. - Тернопіль: ТДМУ "Укрмедкнига", 2019. – 620 с.: іл
13. Гострі гнійні захворювання: анатомо -клінічне обґрунтування та ос - нови хірургічної допомоги: навчальній посібник для здобувачів медичних факультетів вищих навчальних закладів III -IV рівня акредитації та ліка -рів - інтернів за спеціальністю 222 «Медицина» / О. А. Григор’єва, А. С. Писаренко, Е.Р. Скаковський. –Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. –75 с

14. Ургентна абдомінальна хірургія. Навчальний посібник / В.І. Ляховський, І.І. Немченко, О.М. Люлька, О.П. Ковальов, О.Г. Краснов, Т.В. Городова Андреева. – Полтава, ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2018. – 224с.
15. Хірургія гнійно-некротичних ускладнень за синдрому діабетичної стопи / І. Я. Дзюбановський [та ін.]; ДВНЗ "Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України". - Тернопіль: ТДМУ "Укрмедкнига", 2018. - 316 с.: іл.
16. Хірургія надзвичайних ситуацій: навч. посіб. / Шейко В. Д., Панасенко С. І., Челішвілі А. Л.; Укр. мед. стоматол. акад. - Полтава: Астроя, 2019. - 217 с.: рис., табл. ірургія пошкоджень.
17. Надання екстреної медичної допомоги в центрі травми багатопрофільної лікарні: посібник / І. О. Воробей [та ін.]; ред. О. В. Мазуренка, Г. Г. Роціна; Нац. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П. Л. Шупика. - Київ: Гордон, 2018. - 154 с.: рис., табл.
18. Хірургія: підручник: в 2-х т. Т. 1: Загальна хірургія з основними видами хірургічної патології. Лікування хворого в хірургічному стаціонарі: підручник / Р. О. Сабадишин [та ін.]. - Вінниця: ПП "Нова книга", 2018. - 784 с.: рис. Хірургія: підручник: у 2 т. Т. 2: Спеціальна хірургія / Сабадишин Р. О. [та ін.]- Вінниця: Нова Книга, 2018. - 588 с.: рис.
19. Невідкладні стани в хірургії: навчальний посібник / К. М. Бобак, А. І. Бобак, В. В. Киретів, О. М. Парійчук, І. В. Сарахман, І. І. Романишин, Л. Б. Бандрівський, О. С. Брунарська; ред. Л. М. Ковальчука.— К.: ВСВ «Медицина», 2017.— 560 с.
20. Оперативна хірургія і топографічна анатомія голови та ший: баз. підруч. для здобувачів стоматол. ф-тів ВНЗ МОЗ України IV рівня акредитації / Півторак В. І. [та ін.]; ред. проф. Півторака В. І., проф. Проніної О. М. - Вінниця: Нова Книга, 2016. - 310 с.: іл. - (Національний підручник).
21. Оперативна хірургія та топографічна анатомія: національний підручник для здобувачів вищих медичних начальних закладів IV рівня акредитації / Ю. Т. Ахтемійчук [та ін.]; ред. М. П. Ковальський. - 3-є вид., виправ. - Київ: ВСВ "Медицина", 2016. - 504 с.: 40 с. кольор. вкл.
22. Оптимізація лікування пухлин середостіння: методичні рекомендації / В. Д. Захаричев, А. В. Ганул. - Київ: [б. в.], 2016. - 28 с.

Додаткова література:

1. Інноваційні малоінвазивні технології в хірургічному лікуванні хронічних захворювань вен нижніх кінцівок: монографія / С.І. Саволук, В.А. Ходос, В.С. Горбовець, М.І. Музь, Р.А. Геращенко. – Київ – Вінниця: ПП Балюк І.Б. – 2020. – 146 с.
2. Онкологія: підручник / Ю.В. Думанський, А.І. Шевченко, І.Й. Галайчук [та ін.]; ред. Г.В. Бондаря, А.І. Шевченка, І.Й. Галайчука. —2-е вид., переробл. Та допов. — К. : ВСВ «Медицина», 2019. —520 с.
3. Загальна хірургія: базовий підручник для здобувачів вищих навчальних закладів - медичних університетів, інститутів й академій / С. Д. Хіміч [та ін.]; ред.: С. Д. Хіміч, М. Д. Желіба. - 3-е вид., виправ. і доп. - Київ: ВСВ "Медицина", 2018. - 608 с.

4. Анатомічний атлас людини: Переклад з 8-го англійського видання: чотиримов. вид. (укр., англ., рос., лат.). — 3-тє вид. / Фредерік Мартіні. — К., 2018. — 128 с.; 250 іл., м'яка пал., (ст. 5 пр.).
5. Хірургічні хвороби: Підручник для мед. ун-тів, інст., акад. — 2-ге вид., випр. Затверджено МОН / За ред. П.Д. Фоміна, Я.С. Березницького. — К., 2017. — 408 с. + 8 с. кольор. вкл., тв. пал., (ст. 8 пр.).
6. Методичні вказівки до практичних занять з хірургії (модуль 8): Навчальний посібник / Безродний Б.Г., Колосович І.В., Короткий В.М. [та ін.]; ред. Б. Г. Безродного- К.: ВПЦ «Експрес», 2017. - 614 с.

13. Електронні інформаційні ресурси

1. <http://moz.gov.ua> – Міністерство охорони здоров'я України
2. www.ama-assn.org – Американська медична асоціація / American Medical Association
3. www.who.int – Всесвітня організація охорони здоров'я
4. www.dec.gov.ua/mtd/home/ - Державний експертний центр МОЗ України
5. <http://bma.org.uk> – Британська медична асоціація
6. www.gmc-uk.org - General Medical Council (GMC)
7. www.bundesaeztekammer.de – Німецька медична асоціація
8. <http://medforum.in.ua/partners-> Асоціація хірургів України
9. <http://endoscopy.com.ua/> - Асоціація ендоскопічних хірургів України
10. <http://thoracic-surgery.com.ua/> - Асоціація торакальних хірургів України
11. <https://youcontrol.com.ua/> - Асоціація судинних хірургів України